

Miasto bez końca. Urbanizacja terenów objętych obszarowymi formami ochrony przyrody na wybranych przykładach z okolic Warszawy i Łodzi.

STRESZCZENIE

Praca przedstawia zmiany zachodzące w strefach podmiejskich Warszawy i Łodzi, na terenach objętych obszarowymi formami ochrony przyrody. Głównym celem pracy jest sprawdzenie skuteczności legislacji obowiązującej na tych obszarach oraz wskazanie przyczyn, które odpowiadają za wprowadzanie tam zmian niezgodnych z zasadami ochrony przyrody.

Realizacja założonych celów pracy została przedstawiona w siedmiu rozdziałach. Pierwszy i drugi z nich pokazują tło historyczne i są wprowadzeniem merytorycznym do badań opisanych w dysertacji. **Rozdział II** pokazuje zarys historyczny kształtowania się zasad ochrony przyrody oraz opisuje obecnie obowiązującą legislację w tym zakresie. Ta część pracy pokazuje bogate tradycje ochrony zasobów przyrodniczych oraz przedstawia podejmowanie od stuleci starania mające na celu zachowanie terenów najcenniejszych. **Rozdział III** dotyczy stref podmiejskich, w których znajdują się obszary poddawane analizom w dalszych częściach pracy. W tym rozdziale została opisana historia założeń planistycznych dla warszawskiej i łódzkiej strefy podmiejskiej z uwzględnieniem rysu historycznego ochrony zasobów przyrody na tych obszarach.

Kolejne trzy rozdziały zawierają badania wykonane w ramach dysertacji. Każdy z rozdziałów dotyczy innej formy obszarowej ochrony. Analizy zmian zachodzących w zagospodarowaniu przestrzennym wykonano na terenie wybranych gminy, położonych przy granicach administracyjnych głównych ośrodków aglomeracji. Zmiany zachodzące w analizowanych obszarach chronionych zostały skonfrontowane z ustaleniami lokalnej polityki przestrzennej oraz z prawodawstwem z zakresu ochrony przyrody. Zachodzące procesy zostały pokazane w skali całej gminy oraz przez analizę wybranych przypadków. Opisywane przykłady pokazują sytuacje najczęściej spotykane lub te najbardziej zadziwiające. **Rozdział IV** przedstawia procesy zachodzące w granicach Warszawskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, który został przedstawiony na przykładzie gminy Wiązowna. Opisane przypadki pokazują spektrum niezgodności pomiędzy realizacją polityki przestrzennej na szczeblu lokalnym a założeniami ochrony przyrody i zapisami dokumentów planistycznych. **Rozdział V** dotyczy Parku Krajobrazowego Wzniesień Łódzkich, który został opisany na podstawie gminy Nowosolna. W tym wypadku pokazano obszar dla którego obowiązuje plan ochrony oraz gminę, która

realizuje politykę przestrzenną na podstawie prawa miejscowego. Analizom zostały poddane kierunki polityki przestrzennej, ustalenia dokumentów planistycznych, protokoły kontrolne, pisma organów opiniujących oraz działania samorządów. Założenia prawa miejscowego zostały porównane ze sposobem sytuowania i realizacji inwestycji. **Rozdział VI** pokazuje trzecią z analizowanych form ochrony - park narodowy, który w pracy został przybliżony na podstawie gminy Izabelin. Tutaj również została zastosowana analiza porównawcza, wykonana na podstawie badań obserwacyjnych oraz analiz dokumentów archiwalnych i obowiązujących. Opisane badania mają na celu konfrontację ustaleń dokumentów planistycznych i zapisów ustaw z rzeczywistością.

Rozdział VII przedstawia przyczyny degradacji przestrzeni objętej prawną ochroną. Problem został opisany w trzech aspektach. Jednym z nich jest budząca wątpliwości niespójność pomiędzy założeniami polityki krajowej i regionalnej a realizacją lokalnej polityki przestrzennej i procesami, które faktycznie zachodzą na obszarach chronionych. Następnie opisano stopnie restrykcyjności ochrony przyrody obowiązujące w różnych formach ochrony prawnej i zakres ich nieudolności. I ostatnia płaszczyzna rozważań to zmiany prawne, które prawie dwie dekady temu przyczyniły się do unieważnienia niemal wszystkich dokumentów planistycznych i planów ochrony parków. W zakończeniu pracy, w podsumowaniu przeprowadzonych badań teoretyczno-poznawczych oraz empirycznych, zweryfikowane zostały tezy badawcze dysertacji.